

Οι πρώτοι καθηγητές Υγιεινής της Ιατρικής Σχολής Α.Π.Θ.

Θεόδωρος Εδιπίδης

Δρ. Θεόδωρος Ι. Δαρδαβέσης
 Ιατρός
 Υγιεινολόγος – Βιοπαθολόγος

Εισαγωγή

Η ίδρυση της Ιατρικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης το 1942 στα δύσκολα χρόνια της Γερμανικής κατοχής, αποτελεί το σημείο εκκίνησης μίας συνεχούς ανοδικής πορείας, η οποία θεμελιώθηκε με το δυναμισμό, την επιμονή και τη συνέπεια των πρώτων Καθηγητών και φοιτητών της.

Η συμπλήρωση φέτος, το 2003, των 60 χρόνων από την ίδρυση της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ. αποτελεί μια ευκαιρία αναπολήσεων σε δρώμενα και καταστάσεις του παρελθόντος. Κυρίως όμως αποτελεί ευκαιρία απότισης φόρου τιμής, σε όσους με τις προσπάθειες και το έργο τους συνέτειναν, ώστε σταδιακά να εδραιωθεί η Σχολή και να εξελιχθεί στις μέρες μας στη μεγαλύτερη Ιατρική Σχολή της χώρας με ποιοτική προσφορά εκπαιδευτικού, ερευνητικού και κλινικοεργαστηριακού έργου, το οποίο την καταξιώνει σε πανελλήνιο και διεθνές επίπεδο.

Δύο διακεκριμένοι επιστήμονες, οι οποίοι από τη θέση στην οποία αξιώθηκαν να εκλεγούν και να θητεύσουν, προσέφεραν σημαντικό, για τις συγκυρίες της εποχής τους, έργο, ήταν ο Γρηγόρης Χατζηβασιλείου, πρώτος τακτικός Καθηγητής της έδρας Υγιεινής και Μικροβιολογίας της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ. και ο διάδοχός του Θεόδωρος

Εδιπίδης, ο οποίος ουσιαστικά υπήρξε ο πρώτος τακτικός Καθηγητής της αμιγούς έδρας Υγιεινής.

Ο Θεόδωρος Εδιπίδης

Ο Θεόδωρος Εδιπίδης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1916 από οικογένεια στρατιωτικών με σημαντική προσφορά στους εθνικούς αγώνες. Ο παππούς του Θεόδωρος διετέλεσε ανώτερος αξιωματικός του πεζικού, ενώ ο πατέρας του Αλέξανδρος, ως τελειόφοιτος της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, κατετάγη εθελοντικά στο στρατό κατά την έναρξη του ελληνοτουρκικού πολέμου του 1897. Ακολούθως φοίτησε στη Σχολή Υπαξιωματικών, στην οποία διετέλεσε αρχηγός όλων των τάξεων, στη Στρατιωτική Σχολή Ανωτέρων Σπουδών και σε Στρατιωτικές Σχολές

της Γαλλίας. Πήρε μέρος στις μάχες της Αετοράχης, των Ιωαννίνων, της Βορείου Ηπείρου, του Μακεδονικού μετώπου και της Μικράς Ασίας. Προαγόμενος σε υποστράτηγο διετέλεσε κατά σειρά διοικητής της 11ης, 7ης και 9ης Μεραρχίας και ακολούθως του Β' και Δ' Σώματος Στρατού. Αποστρατεύτηκε ύστερα από αίτησή του το 1934 με τον βαθμό του αντιστράτηγου.

Ο Θ. Εδιπίδης μεγαλώνοντας σε οικογενειακό περιβάλλον με στρατιωτική παράδοση, θα μπορούσε ίσως να ακολουθήσει τον

ίδιο δρόμο, αν δεν υπήρχε ο αδελφός της μητέρας του ο Κυριακός Κυριαζίδης, ο οποίος του ενέπνευσε αγάπη για την επιστήμη της ιατρικής.

Ο Κ. Κυριαζίδης, ο οποίος γεννήθηκε στα Καλάβρυτα το 1877 και πέθανε στη Βιέννη το 1938, υπήρξε ένας από τους κορυφαίους μικροβιολόγους της εποχής του με λαμπρές σπουδές στη Γαλλία, την Αυστρία και τη Γερμανία. Υπήρξε μαθητής και αργότερα συνεργάτης του μεγάλου Γερμανού ερευνητή Κωχ, του Καθηγητή Φλύγκε στο Βερολίνο και του Καθηγητή Μαρτέν στο Ινστιτούτο Παστέρ στο Παρίσι. Στην Ελλάδα διετέλεσε υγειονομικός επιθεωρητής του Υπουργείου Εσωτερικών, Διευθυντής του Μικροβιολογικού Εργαστηρίου του Νοσοκομείου «Ο Ευαγγελισμός», Διευθυντής του Μικροβιολογικού Εργαστηρίου του «Ελληνικού Αντικαρκινικού Ινστιτούτου», Διευθυντής της Υπηρεσίας Υγιεινής του δήμου Αθηνών και Καθηγητής στην Υγειονομική Σχολή Αθηνών.

Ο Κ. Κυριαζίδης στάθηκε στο πλευρό του Θ. Εδιπίδη ως δεύτερος πατέρας και υπήρξε ο άνθρωπος, ο οποίος του συμπαραστάθηκε με φροντίδα και αγάπη στα πρώτα βήματα της επιστημονικής του σταδιοδρομίας, τα οποία υπήρξαν θεμελιώδη για την μετέπειτα ακαδημαϊκή του πορεία.

Οι σπουδές και οι πρώτες επιστημονικές δραστηριότητες του Θ. Εδιπίδη

Ο Θ. Εδιπίδης ολοκλήρωσε τις σπουδές του στη μέση εκπαίδευση στο Λεόντειο Λύκειο Αθηνών, όπου διακρίθηκε για την επιμέλεια και τις επιδόσεις του στα μαθήματα.

Το 1931 ύστερα από επιτυχείς εισαγωγικές εξετάσεις εισέρχεται στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, από την οποία αποφοίτησε τον Μάιο του 1937 με βαθμό «λίαν καλώς». Έκτοτε αρχίζει μια γόνιμη περίοδος ενασχόλησής του με τους τομείς της μικροβιολογίας και της υγιεινής, η οποία σταδιακά θα του προσδώσει κύρος

Ο Καθηγητής Θ. Εδιπίδης σε διάλεξη στη Χ.Α.Ν.Θ.

και αναγνώριση στους επιστημονικούς κύκλους της εποχής.

Τον Αύγουστο του 1938 ο Υφηγητής της Υγιεινής και Μικροβιολογίας Κ. Κυριαζίδης τον δέχθηκε ως βοηθό στο υπό τη διεύθυνσή του Μικροβιολογικό Εργαστήριο του «Ελληνικού Αντικαρκινικού Ινστιτούτου της Χριστιανικής Κοινωνικής Ενώσεως», στο οποίο θήτευσε για διάστημα 12 μηνών. Ταυτόχρονα, ο Κ. Κυριαζίδης ως Καθηγητής της Υγειονομικής Σχολής Αθηνών τον προσέλαβε ως έκτακτο βοηθό του Τμήματος Δημόσιας και Εφαρμο-

σμένης Υγιεινής της Σχολής και του ανέθεσε την ευθύνη της διενέργειας επιδημιολογικής έρευνας επί του τυφοειδούς πυρετού σε αγροτικές περιοχές της χώρας.

Το 1940 απέκτησε την ειδικότητα της Μικροβιολογίας και μέχρι το 1942 εργάστηκε ως βοηθός στο Εργαστήριο της Φαρμακευτικής Χημείας του Πανεπιστημίου Αθηνών, η οποία τελούσε υπό τη διεύθυνση του Καθηγητή Εμ. Εμμανουήλ, αναπτύσσοντας ερευνητικές δραστηριότητες στον τομέα της αναλυτικής χημείας.

Την περίοδο 1943 - 1951 εργάστηκε ως Διευθυντής του Μικροβιολογικού Εργαστηρίου του δήμου Αθηνών, το οποίο είχε ιδρύσει ο θεός του Κ. Κυριαζίδης και το οποίο αναδιοργάνωσε, διευρύνοντας παράλληλα τις δραστηριότητές του.

Ο Θ. Εδιπίδης ως συνεργάτης του Καθηγητή Γ. Αλιβιζάτου

Μετά τον Κ. Κυριαζίδη, ο οποίος στήριξε και οδήγησε τον Θ. Εδιπίδη στα πρώτα βήματα της επιστημονικής του πορείας, ο Καθηγητής Γεράσιμος Π. Αλιβιζάτος υπήρξε ο άνθρωπος, ο οποίος του προσέφερε τις ευκαιρίες να αναπτύξει σε μέγιστο βαθμό τις δυνατότητές του και να διευρύνει σημαντικά τους ορίζοντές του στην έρευνα, τη συγγραφή και την εκπαίδευση.

Τον Απρίλιο του 1951 ο Γ. Αλιβιζάτος δέχθηκε τον Θ. Εδιπίδη ως συνεργάτη του στο υπό τη διεύθυνσή του Εργαστήριο Υγιεινής του Πανεπι-

Ο Καθηγητής Θ. Εδιπίδης καθισμένος. Όρθιοι οι Λ. Παπαδόπουλος (Αν. Καθηγητής Α.Π.Θ.), ο Καθηγητής Κ. Σταυρόπουλος και ο Π. Ιμπρίαλος (Αν. Καθηγητής).

στημίου Αθηνών. Αρχικά του ανέθεσε την ευθύνη έρευνας για τον καθορισμό της συχνότητας της μελιτείου βρουκελλώσεως αιγών και της επιδημικής εκτρώσεως αγελάδων στην περιοχή της Αττικής. Ακολούθως ο Γ. Αλιβιζάτος τον όρισε υπεύθυνο για τη διεξαγωγή οροεπιδημιολογικής έρευνας του ενδημούντος στην Ήπειρο μελιταίου πυρετού. Το 1954 υπέβαλλε προς κρίση τη διδακτορική διατριβή του υπό τον τίτλο «Παρατηρήσεις τινές επί της εν Ελλάδι μελιτείου βρουκελλώσεως κατά τα τελευταία έτη», η οποία έγινε αποδεκτή από την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών με βαθμό «άριστα».

Το 1956 χωρίς ακόμα να κατέχει κάποια επίσημη θέση, ο Καθηγητής Γ. Αλιβιζάτος ανέθεσε στον Θ. Εδιπίδη τη διεξαγωγή ασκήσεων υγιεινής και επιδημιολογίας σε φοιτητές της Ιατρικής και της Οδοντιατρικής, οι οποίες αποτέλεσαν για τον ίδιο την αρχή μιας μακράς και γόνιμης εκπαιδευτικής δραστηριότητας.

Τον Αύγουστο του 1958 η Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών ενέκρινε την πρόταση του Καθηγητή Γ. Αλιβιζάτου και διόρισε τον Θ. Εδιπίδη στη θέση του Επιμελητή του Εργαστηρίου Υγιεινής και Επιδημιολογίας της Σχολής.

Τον Ιανουάριο του 1955, ύστερα από πρόταση του Καθηγητή Γ. Αλιβιζάτου, ο Θ. Εδιπίδης έλαβε 9μηνη υποτροφία από την Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (W.H.O.) για μετεκπαίδευση στο Παρίσι. Αρχικά εργάστηκε επί έξι μήνες στο τμήμα ιολογίας του Ινστιτούτου Παστέρ υπό τη διεύθυνση του Καθηγητή P. Lerpine. Ακολούθως

εργάστηκε επί ένα μήνα στο εργαστήριο Arago υπό τη διεύθυνση του Καθηγητή G. Petit, όπου σε συνεργασία με τον διακεκριμένο Έλληνα ερευνητή του Ινστιτούτου Παστέρ στο Παρίσι Π. Αθανασίου, ασχολήθηκε ερευνητικά με την ιολογία και με την καλλιέργεια ιστών ιχθύων. Κατά το τελευταίο δίμηνο της υποτροφίας του ο Θ. Εδιπίδης, ύστερα από άδεια την οποία του χορήγησε η W.H.O., επισκέφθηκε διαδοχικά εξειδικευμένα εργαστήρια στο Αμβούργο, στην Κοπεγχάγη και στη Στοκχόλμη.

Το 1959 ο Θ. Εδιπίδης έλαβε την υποτροφία «Colonel Sir Albert Gooderham Memorial Fellowship» από το «Connaught Committee of the Board of Governors» και μετέβη επί εξάμηνο στο Toronto, στο εκεί Εργαστήριο Πειραματικής Κυτταρολογίας.

Οι ερευνητικές δραστηριότητες του Θ. Εδιπίδη στον Καναδά, οι οποίες είχαν ως βάση ερευνητικές προσπάθειες, οι οποίες είχαν αναπτυχθεί στο Εργαστήριο Υγιεινής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, αποτέλεσαν το αντικείμενο της διατριβής του επί υφηγεσία, η οποία είχε ως θέμα «Πειραματικά έρευνα επί της ανοσοποίησης κυττάρων ανθρωπίου αμνίου εν κυτταροκαλλιέργεια εναντίον του ιού της πολιομυελίτιδος».

Ο Θ. Εδιπίδης αφού προηγουμένως υποβλήθηκε στην προβλεπόμενη από το νόμο διαδικασία, αναγορεύτηκε τον Ιούλιο του 1960 πανψηφεί Υφηγητής στην Έδρα της Υγιεινής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ο Θ. Εδιπίδης ως συνεργάτης του Καθηγητή Β. Βαλαώρα

Το 1961 ο Καθηγητής Γ. Αλιβιζάτος αποχώρησε από την ενεργό δράση λόγω ορίου ηλικίας και το 1962 τον διαδέχθηκε ο Καθηγητής Βασίλειος Βαλαώρας, ο οποίος πρότεινε και έγινε αποδεκτό από τη Σχολή, να ανανεωθεί η θητεία του Θ. Εδιπίδη ως επιμελητού του Εργαστηρίου και του Μουσείου Υγιεινής και Επιδημιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Ως συνεργάτης πλέον του Καθηγητή Β. Βαλαώρα, ο Θ. Εδιπίδης συνέχισε και διεύρυνε το εκπαιδευτικό και ερευνητικό του έργο. Διηύθυνε τη φροντιστηριακή εκπαίδευση των φοιτητών της Ιατρικής και Οδοντιατρικής, αναπλήρωσε το 1963 τον απουσιάζοντα στο εξωτερικό Καθηγητή Β. Βαλαώρα στην από αμφιθεάτρου διδασκαλία του μαθήματος της Υγιεινής και την περίοδο 1963 - 1964 παρέδωσε σειρά μαθημάτων ιολογίας στους τριτοετείς φοιτητές της Ιατρικής. Παράλληλα, ο Θ. Εδιπίδης εργάστηκε ως κύριος υπεύθυνος επιδημιολογικών ερευνών, οι οποίες αφορούσαν στις ιώσεις στην Ελλάδα, στη ρύπανση των νερών της θαλάσσιας περιοχής του συγκροτήματος της πρωτεύουσας και στις μολύνσεις τις οποίες προκαλούν παθογόνοι μικροοργανισμοί σε οστρακοειδή.

Ο Θ. Εδιπίδης Καθηγητής στην Ιατρική Σχολή του Α.Π.Θ.

Στις 29 Μαΐου 1965 ο Θ. Εδιπίδης εκλέχθηκε παμπηφεί ως τακτικός Καθηγητής της Έδρας Υγιεινής της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ. Υπήρξε ευτυχής η συγκυρία να συμπέσει η εκλογή του με την απαρχή της αναδιοργάνωσης της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ. και της εγκατάστασης των Εργαστηρίων της στο νεόδμητο κτιριακό συγκρότημα της Σχολής πλησίον του Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Α.Χ.Ε.Π.Α.

Έχοντας στη διάθεσή του άνετους χώρους, ο Θ. Εδιπίδης πέτυχε σε σύντομο χρονικό διάστημα να οργανώσει αίθουσα φροντιστηριακών ασκήσεων, εργαστηριακούς χώρους έρευνας της υγιεινής των υδάτων και των τροφίμων, εργαστήριο χημικών αναλύσεων και εργαστήριο ιολογικών ερευνών. Οργάνωσε επίσης ειδικά τμήματα υποστήριξης για τις αποστειρώσεις, για την παρασκευή των υλικών και για την εκτροφή πειραματοζώων.

Επιπλέον, οργάνωσε τμήμα βιομετρικών και στατιστικών ερευνών και αναλύσεων, καθώς και μία άρτια βιβλιοθήκη, η οποία κάλυπτε επαρκώς

με συγγράμματα και περιοδικά τα διάφορα επιστημονικά αντικείμενα του Εργαστηρίου Υγιεινής. Έδειξε τέλος, ιδιαίτερη μέριμνα για τον τεχνολογικό εξοπλισμό όλων των τμημάτων του Εργαστηρίου με όργανα και συσκευές σύγχρονης για την εποχή τους τεχνολογίας.

Σε δεύτερο χρόνο της καθηγεσίας του οργάνωσε κινητή μονάδα μέτρησης παραμέτρων της ατμόσφαιρας, φρόντισε για την απόκτηση ειδικού πλοιαρίου για τον έλεγχο της θαλάσσιας ρύπανσης του Θερμαϊκού κόλπου και οργάνωσε πρότυπο σταθμό εξυγίανσης οστρακοειδών πλησίον της Θεσσαλονίκης, ο οποίος είχε θετικές επιπτώσεις στην τοπική οικονομία.

Ο Θ. Εδιπίδης έχοντας ήδη σημαντική εκπαιδευτική εμπειρία από την προηγούμενη θητεία του στο Πανεπιστήμιο Αθηνών οργάνωσε την από αμφιθεάτρου διδασκαλία του μαθήματος της Υγιεινής σε όλες τις ενότητες του, οι οποίες περιλάμβαναν Επιδημιολογία, Διατροφή, Υγιεινή των Υδάτων και των Τροφίμων, Ρύπανση του Φυσικού Περιβάλλοντος, Ατομική και Δημόσια Υγιεινή, Μεθοδολογία Ερευνών Υγείας, Υγειονομική Οργάνωση και Δημογραφία. Οργάνωσε επίσης τις φροντιστηριακές ασκήσεις των φοιτητών της Ιατρικής, Οδοντιατρικής και Φαρμακευτικής Σχολής του Α.Π.Θ. στο μάθημα της Υγιεινής και πέτυχε να ασκούνται στο Εργαστήριο ιατροί ειδικοί για την απόκτηση τίτλου ειδικότητας μικροβιολογίας.

Μέχρι την ανάληψη των καθηκόντων του νεοεκλεγέντος Καθηγητού Μικροβιολογίας Ι. Παπαπαναγιώτου, ο Θ. Εδιπίδης ανέλαβε τη διδασκαλία του μαθήματος αυτού κατά την περίοδο 1966 - 1967, ενώ κατά το ακαδημαϊκό έτος 1972 - 1973 του ανατέθηκε η ευθύνη της διδασκαλίας του μαθήματος της Στατιστικής και Ανωτέρων Μαθηματικών για τους φοιτητές της Ιατρικής.

Ο Θ. Εδιπίδης ως «δάσκαλος» διακρίθηκε για την ικανότητά του να προσφέρει γνώσεις με τρόπο άμεσο, ευχάριστο και παραστατικό, ο οποίος είχε ως αποτέλεσμα να γεμίζουν τα αμφιθέατρα τις ώρες της παράδοσης των μαθημάτων του, τόσο από φοιτητές της Ιατρικής, όσο και από φοιτητές άλλων Σχολών του Α.Π.Θ.

Το επιστημονικό, ερευνητικό και συγγραφικό έργο του Θ. Εδιπίδη

Ο Θ. Εδιπίδης μπορεί να θεωρηθεί ως ένας εκ των ελάχιστων επιστημόνων της εποχής του με

Ο Καθηγητής Θ. Εδιπίδης στο αμφιθέατρο της Ανατομίας της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ. Στην πρώτη σειρά των εδράνων είναι καθισμένοι από αριστερά οι καθηγητές Ιωαν. Παπαπαναγιώτου, Δημ. Παταρίδης, Αποστολάκης.

βαθεία και συγκροτημένη γνώση του συνόλου των υγειονομικών θεμάτων και των προβλημάτων δημόσιας υγείας, τα οποία με οξύτητα και επί σειρά ετών απασχολούσαν και συνεχίζουν ορισμένα εξ αυτών να απασχολούν ακόμα και σήμερα τη χώρα μας.

Άριστος γνώστης της ερευνητικής μεθοδολογίας, με επιστημονικό ένστικτο και ικανότητες συγγραφής, έχει να παρουσιάσει πλούσιο επιστημονικό έργο το οποίο καταμαρτυρείται από τις δεκάδες των εργασιών, οι οποίες ανακοινώθηκαν σε Ιατρικά Συνέδρια και δημοσιεύθηκαν σε ελληνικά και ξενόγλωσσα επιστημονικά περιοδικά και άλλες εκδόσεις.

Όλες οι εργασίες, οι οποίες εκπονήθηκαν από τον ίδιο και τους συνεργάτες του, διακρίνονται για την υψηλή τους ποιότητα και τα ορθά τους συμπεράσματα, χαρακτηριστικά, τα οποία ήταν αποτέλεσμα της συστηματικής μελέτης του υπό διερεύνηση θέματος, του μεθοδικού σχεδιασμού της έρευνας, του στατιστικού ελέγχου των ευρημάτων και της ορθής αξιολόγησης των πορισμάτων.

Ο Θ. Εδιπίδης ασχολήθηκε κατά κύριο λόγο με την επιδημιολογία των λοιμωδών και των χρόνιων νοσημάτων, με την υγιεινή των τροφίμων και των υδάτων, με τη ρύπανση του περιβάλλοντος, καθώς και με την εκπόνηση βιομετρικών και δημογραφικών μελετών.

Μερίμνησε ιδιαίτερα για την εκπόνηση στο Εργαστήριο Υγιεινής του Α.Π.Θ. διδακτορικών διατριβών και διατριβών επί υφηγεσία. Οι διδακτορικές διατριβές, οι οποίες εκπονήθηκαν στο Εργαστήριο Υγιεινής με παρότρυνση και με προσωπική επίβλεψη του είναι συνολικά 11 και αφορούν κατά σειρά αναγόρευσης στους παρακάτω γιατρούς, οι περισσότεροι των οποίων υπηρετούσαν ως πανεπιστημιακοί βοηθοί στο Εργαστήριο:

1. Δ. Βλάχος - μετέπειτα Επιμελητής του Εργαστηρίου Υγιεινής.
2. Χ. Ανδρέου - μετέπειτα Καθηγητής της Υγειονομικής Σχολής Αθηνών.
3. Β. Κατσουγιαννόπουλος - νυν Καθηγητής Υγιεινής του Α.Π.Θ.
4. Π. Κεραμιδά - Καραμήτσου - μετέπειτα Επιμελήτρια του Εργαστηρίου Υγιεινής.

5. Α. Ορφανού - Ταλιαδούρου - νυν Καθηγήτρια του Τ.Ε.Ι.Θ.
6. Α. Γρηγοριάδου - νυν. Αν. Καθηγήτρια Υγιεινής του Α.Π.Θ.
7. Γ. Τσιάρας -
8. Ε. Γεωργακοπούλου - νυν Διευθύντρια του Εργαστηρίου Μικροβιολογίας του Γ.Ν.Ν.Θ. «Άγιος Παύλος»
9. Α. Κοντοδήμου - Τρικαλιώτη - νυν Διευθύντρια του Εργαστηρίου Μικροβιολογίας του Γ.Ν.Ν.Θ. «Παπανικολάου»
10. Κ. Χραπάλου - Ροβίθη - μετέπειτα Νομιάτρος και Λέκτορας Υγιεινής του Α.Π.Θ.
11. Κ. Δελίδου - νυν Αν. Καθηγήτρια Υγιεινής του Α.Π.Θ.

Οι υφηγεσίες, οι οποίες εκπονήθηκαν στο Εργαστήριο Υγιεινής του Α.Π.Θ υπό τη διεύθυνση του Θ. Εδιπίδη, είναι κατά σειρά αναγόρευσης των Κ. Νίτσα, Δ. Βλάχου, Β. Κατσουγιαννόπουλου και Π. Κεραμιδά - Καραμήτσου.

Ο Θ. Εδιπίδης υπήρξε ο εισηγητής 15 διδακτορικών διατριβών, οι οποίες εκπονήθηκαν κατά σειρά αναγόρευσης από τους: Α. Κύρου, Α. Μηνά, Ι. Δουμπόγια, Γ. Ματαυτσή, Χ. Ανδρέου, Β. Κατσουγιαννόπουλο, Π. Κεραμιδά - Καραμήτσου, Α. Ορφανού - Ταλιαδούρου, Α. Ευθυμιάδη, Α.Φ. Αντωνιάδη, Φ. Φραντζίδου, Γ. Βαρλάμη, Γ. Λαλούντα, Α. Κοντοδήμου - Τρικαλιώτη και Κ. Χραπάλου - Ροβίθη. Εισηγήθηκε επίσης τις υφηγεσίες των στενών συνεργατών του Β. Κατσουγιαννόπουλου και Π. Κεραμιδά - Καραμήτσου.

Ο Θ. Εδιπίδης ως Κοσμήτορας της Σχολής

Κατά τη συνεδρία του σώματος των Καθηγητών της Σχολής στις 29 Οκτωβρίου 1970 ο Θ. Εδιπίδης υπέβαλλε υποψηφιότητα για το αξίωμα του Κοσμήτορα ισοψηφώντας με τον συνυποψήφιό του Καθηγητή Κ. Σταυρόπουλο. Στη θέση του Κοσμήτορα εκλέχθηκε τελικά ο Καθηγητής Κ. Σταυρόπουλος, ο οποίος, σύμφωνα με τροποποίηση του σχετικού νόμου, παρέμεινε στη θέση αυτή επί τρία συνεχή χρόνια μέχρι το ακαδημαϊκό έτος 1973 - 1974.

Κατά τη συνεδρία της Σχολής στις 20 Νοεμβρίου 1974 ο Θ. Εδιπίδης υπέβαλλε εκ νέου υποψηφιότητα και εκλέχθηκε ως Κοσμήτορας για το ακαδημαϊκό έτος 1974 - 1975. Είναι η πρώτη μεταδικτατορική περίοδος με νωπή την Κυπριακή τραγωδία, η οποία έφερε ως κάθαρση την αποκατά-

σταση των δημοκρατικών θεσμών στη χώρα μας.

Ο Θ. Εδιπίδης κλήθηκε να αντιμετωπίσει μια κατάσταση, η οποία χαρακτηριζόταν από ένταση και σύνθετες διεργασίες, οι οποίες ήταν αποτέλεσμα της κυριαρχίας ενός πνεύματος οξυτάτης και συνεχούς κριτικής, καθώς και της εφαρμογής της συντακτικής πράξης της 3^{ης} Σεπτεμβρίου 1974 «περί αποκαταστάσεως της νομιμότητος εις τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα». Αποκαταστάθηκαν τα απολυθέντα μέλη του διδακτικού και διοικητικού προσωπικού της περιόδου της αναστολής των δημοκρατικών θεσμών, ενώ παράλληλα ενεργοποιήθηκε δυναμικά ο Σύλλογος Φοιτητών Ιατρικής. Οι φοιτητές προέβαλαν αιτήματα, τα οποία άλλοτε ήταν ορθά και εύστοχα και άλλοτε διακρίνονταν για την ακρότητά τους. Ο Θ. Εδιπίδης προσπάθησε ως Κοσμήτορας να εξισορροπήσει καταστάσεις και να προσαρμοστεί σε συμπεριφορές και στάσεις άγνωστες στο τότε ακαδημαϊκό ήθος και τη νοοτροπία.

Η περίοδος της Κοσμητείας του Θ. Εδιπίδη χαρακτηρίζεται από συνεχείς υποχωρήσεις και παραχωρήσεις του σώματος των Καθηγητών και του Υπουργείου Παιδείας σε φοιτητικά αιτήματα, φαινόμενο το οποίο παρατηρείται την ίδια εποχή σε όλες τις Σχολές όλων των Πανεπιστημίων της χώρας.

Μέσα σε έναν κυκεώνα διεργασιών και αντεγκλήσεων ο Θ. Εδιπίδης ασχολήθηκε με τη βελτίωση του προγράμματος σπουδών επιτυγχάνοντας σημαντικές τομές στο διδακτικό έργο, ενώ παράλληλα προσπάθησε να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις εκείνες, ώστε οι Καθηγητές οι οποίοι αποχωρούν από τη Σχολή λόγω ορίου ηλικίας, να διευκολύνονται στη συνέχιση των επιστημονικών τους δραστηριοτήτων. Φρόντισε επίσης για τη μεταστέγαση της Παιδιατρικής Κλινικής στο Νοσοκομείο «Αγία Σοφία», καθώς και για την εγκατάσταση της έκτακτης έδρας της Παιδιατρικής στο Νοσοκομείο Α.Χ.Ε.Π.Α. Το ίδιο χρονικό διάστημα πληρώθηκε η κενή έδρα της Παθολογικής Ανατομικής και Γενικής Παθολογίας, με μετάταξη σ' αυτή του Καθηγητή της Περιγραφικής Ανατομικής Ν. Κανδρεβιώτη. Εξελέγησαν επίσης στην έδρα της Α' Παθολογικής Κλινικής ο Αχ. Τουρκαντώνης ως έκτακτος Καθηγητής με τριετή θητεία και η Χρυσή Κεραμέως - Φόρογλου ως Επικουρική Καθηγήτρια της Ιστολογίας, Εμβρυολογίας και Ανθρωπολογίας.

Σχόλιο για τον Θ. Εδιπίδη

Ο Θεόδωρος Α. Εδιπίδης ανήκει στην πρωτοπορία των Ελλήνων επιστημόνων, οι οποίοι ασχολήθηκαν μεθοδικά με τη μελέτη και την αντιμετώπιση ποικίλων προβλημάτων δημόσιας υγείας, σε μία εποχή στην οποία η οξύτητά τους αποτελούσε συνεχή απειλή για τον ελληνικό πληθυσμό. Οι πειραματικές εργασίες και οι επιδημιολογικές έρευνες τις οποίες εκπόνησε, αρχικά ως νέος επιστήμονας υπό την καθοδήγηση των δασκάλων του Κ. Κυριαζίδη, Α. Αλιβιζάτου και Β. Βαλαώρα και αργότερα ως Καθηγητής Υγιεινής της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ. διακρίνονται, τόσο για το υψηλό ποιοτικό τους επίπεδο, όσο και για τη δυνατότητα αξιοποίησης των πορισμάτων τους προς όφελος της προστασίας και της προαγωγής της δημόσιας υγείας.

Η οικολογική συνείδηση, η οποία στην εποχή μας έχει αρχίσει εξ ανάγκης να καλλιεργείται, αποτελούσε για τον Θ. Εδιπίδη ένα βίωμα, το οποίο τον οδήγησε πριν από τριάντα περίπου χρόνια στην οργάνωση μιας άρτιας υλικοτεχνικής υποδομής στο Εργαστήριο Υγιεινής του Α.Π.Θ. για τον έλεγχο της περιβαλλοντικής ρύπανσης. Η κινητή μονάδα ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, το ειδικό πλοιαίο ελέγχου της ρύπανσης της θάλασσας, η εργαστηριακή υποδομή ελέγχου και αξιολόγησης μικροβιολογικών και άλλων παραμέτρων αποτελούν πρωτοβουλίες του Θ. Εδιπίδη, οι οποίες αποδεικνύουν επιστημονικό ένστικτο και διορατικότητα στην προσέγγιση προβλημάτων, τα οποία στην εποχή του ήταν μεν ήσσονος σημασίας, αλλά σήμερα έχουν λάβει τέτοια οξύτητα, ώστε η αντιμετώπισή τους να απαιτεί τεράστιο οικονομικό και κοινωνικό κόστος.

Το ενδιαφέρον του Θ. Εδιπίδη για την κατανάλωση νερού και τροφίμων, κατάλληλων προδιαγραφών υγιεινής, τον οδήγησαν στην οργάνωση ενός άρτιου εργαστηρίου με εμβέλεια δραστηριοτήτων σε ολόκληρη τη Βόρειο Ελλάδα, καθώς και στη φροντίδα να εξασφαλίσει υποτροφίες και άλλες διευκολύνσεις σε στενούς συνεργάτες του, προκειμένου να μετεκπαιδευτούν στο εξωτερικό πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

Ο Θ. Εδιπίδης διαβλέποντας τις επιπτώσεις από την αρνητική πορεία, την οποία μεταπολεμικά είχε αρχίσει να λαμβάνει η σύνθεση του ελληνικού πληθυσμού, παρότρυνε και καθοδήγησε συνεργάτες του να ασχοληθούν συστηματικά με

θέματα δημογραφίας και βιομετρίας. Παράλληλα, έχοντας πλήρη συνείδηση της ανάγκης να μπορούν οι γιατροί να τεκμηριώνουν με στατιστική επεξεργασία τα αποτελέσματα των ερευνών τους, ανέλαβε ευχαρίστως την ευθύνη της διδασκαλίας του μαθήματος της Στατιστικής και Ανωτέρων Μαθηματικών στους φοιτητές Ιατρικής του Α.Π.Θ., το οποίο διδάχθηκε για πρώτη φορά στην ιστορία της Σχολής από τον ίδιο.

Ο Θ. Εδιπίδης ευτύχησε να έχει ως δασκάλους του κορυφαίους επιστήμονες της εποχής, οι οποίοι του ενέπνευσαν αγάπη για όλους τους τομείς της υγιεινής, καθώς και πίστη στις αρχές της επιστημονικής δεοντολογίας και στους οποίους συχνά αναφερόταν με αισθήματα σεβασμού και ευγνωμοσύνης. Έχοντας ίσως αυτή την εμπειρία, έγινε και ο ίδιος εξάίρετος δάσκαλος, επιλέγοντας με προσοχή και με αντικειμενικά, κατά το δυνατό, κριτήρια τους στενούς του συνεργάτες και φροντίζοντας στη συνέχεια για την επιστημονική τους συγκρότηση και την εξέλιξή τους.

Δεν είναι υπερβολή να ειπωθεί, ότι ο Θ. Εδιπίδης, ως ο πρώτος τακτικός Καθηγητής Υγιεινής της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ., δημιούργησε με το ερευνητικό, εκπαιδευτικό και συγγραφικό του έργο «Σχολή Υγιεινής» στη Θεσσαλονίκη, την παράδοση της οποίας συνεχίζουν σήμερα οι μαθητές και συνεργάτες του. Εξ αυτών, ενδεικτικά αναφέροντας, ο Β. Κατσουγιαννόπουλος εξελέγη το 1979 ο πρώτος από την ίδρυση της Καθηγητής Υγιεινής της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, όπου θήτευσε μέχρι το 1989, οπότε εξελέγη Καθηγητής Υγιεινής στην Ιατρική Σχολή του Α.Π.Θ., θέση στην οποία ευδοκίμως υπηρετεί μέχρι σήμερα. Έτερος των συνεργατών του Θ. Εδιπίδη, ο Γ. Σταθόπουλος εξελέγη το 1991 Αν. Καθηγητής στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης και το 1996 ο πρώτος από την ίδρυση της Καθηγητής Υγιεινής της Ιατρικής Σχολής του Δ.Π.Θ. Στο Εργαστήριο Υγιεινής του Α.Π.Θ. συνεχίζουν σήμερα την παράδοση και το έργο του Θ. Εδιπίδη οι μαθήτριες και μαθητές του Α. Γρηγοριάδου και Κ. Δελίδου ως Αν. Καθηγήτριες Υγιεινής του Α.Π.Θ. και οι Α. Πηγαδάς, Π. Τσουμπάρης και Ν. Παπαδάκης ως Επ. Καθηγητές Υγιεινής του Α.Π.Θ. Άλλοι μαθητές του, ενδεικτικά πάντα αναφέροντας, διακρίνονται ως Καθηγητές σε Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α. Ορφανού - Ταλιαδούρου, Η. Στοφορόπουλος) και ως Διευθυντές Εργαστηρίων Μικροβιολογίας, σε μεγάλα

Δημόσια Νοσοκομεία (Ε. Γεωργακοπούλου, Α. Κοντοδήμου - Τρικαλιώτη).

Ο Θ. Εδιπίδης ως άνθρωπος ήταν πληθωρικός, γεμάτος πάθος για τη ζωή, αλλά και αγωνιστής εσωτερικώς. Ήταν ευχάριστος στις σχέσεις του με τους ανθρώπους, έντονα πνευματώδης, αυστηρός στις περιπτώσεις στις οποίες χρειαζόταν, αλλά και μακρόθυμος, ιδιαίτερα προς τους συνεργάτες του για τους οποίους έτρεφε πατρική στοργή.

Ο Θεόδωρος Α. Εδιπίδης, απεβίωσε το 1981, αφήνοντας πίσω επιστημονικό και οργανωτικό έργο άξιο θαυμασμού και μίμησης, αλλά και μαθητές ικανούς να το συνεχίσουν.

Βιβλιογραφία

1. Ανώνυμος. Εδιπίδης Αλέξανδρος. Νεότερο Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό Ήλιος. Αθήνα: Εκδόσεις της Εγκυκλοπαιδικής Επιθεωρήσεως «Ήλιος» 1958, 6: 369.
2. Ανώνυμος. Κυριαζίδης Κυριάκος. Νεότερο Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό Ήλιος. Αθήνα: Εκδόσεις της Εγκυκλοπαιδικής Επιθεωρήσεως «Ήλιος» 1958, 11: 795.
3. Γουλής Γ, Πεντόγαλος Γ. (επιμ.). Ιατρική Σχολή. 50 χρόνια. 1942-1992. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
4. Δαρδαβέσης Θ. Γρηγόριος Π. Χατζηβασιλείου (1894-1969): Ο πρώτος τακτικός Καθηγητής της έδρας Υγιεινής και Μικροβιολογίας της Ιατρικής

Σχολής του Α.Π.Θ. Δελτίον Ελληνικής Μικροβιολογικής Εταιρείας 1116, 41, 2: 166-171.

5. Δαρδαβέσης Θ. Θεόδωρος Α. Εδιπίδης (1916-1981): Ο πρώτος τακτικός Καθηγητής Υγιεινής της Ιατρικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Δελτίον Ελληνικής Μικροβιολογικής Εταιρείας 1997, 42, 5: 686-701.

6. Δαρδαβέσης Θ. Η ίδρυση της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ. και τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της (1942-1946). Α' μέρος. Ιατρικά Θέματα 1999, 15: 71-84.

7. Δαρδαβέσης Θ. Η ίδρυση της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ. και τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της (1942-1946). Β' μέρος. Ιατρικά Θέματα 1999, 16: 71-83.

8. Δραγούμης Η. Η Ιατρική Σχολή του Α.Π.Θ. Μακεδονική Ζωή, 1967, 10.

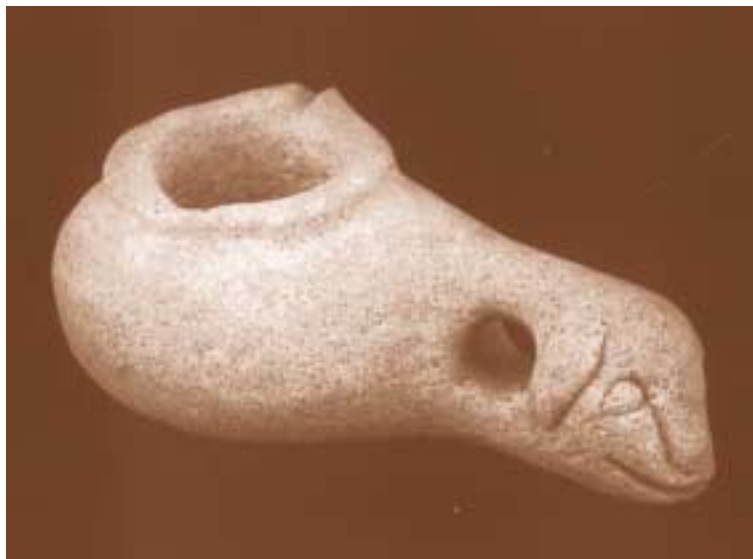
9. Κυριαζόπουλος Β. Τα 50 χρόνια του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης 1926-1976. Θεσσαλονίκη: Α.Π.Θ. 1976.

10. Παπαβασιλείου Ι. Ιστορία της Ιατρικής Μικροβιολογίας στην Ελλάδα. Δελτίον Ελληνικής Μικροβιολογικής Εταιρείας 1989, 35: 121-132.

11. Πεντόγαλος Γ., Δαρδαβέσης Θ. Οι υφηγητές και οι διδάκτορες της Ιατρικής Σχολής του Α.Π.Θ. (1942-1982). Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 1997.

12. Πολυζωΐδης Σ. Μισός αιώνας με τον ιατρικό κόσμο της Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη: Ιατρικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης, 1991.

13. Πολυζωΐδης Σ. Στιγμιότυπα από προσωπικές αναμνήσεις. Θεσσαλονίκη: Κέδρος 1994.

Αγγείο με ζώο, 20 x 50 x 30 εκ., Βασίλης Παυλής.